

MOIT. ๑๘

หน่วยงานมีการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการทุจริต
(การควบคุมความเสี่ยงการทุจริต)

๒. มาตรการป้องกันการทุจริต (การควบคุมความเสี่ยงการทุจริต) อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ที่สอดคล้องกับ MOIT ๑๗

แนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันการทุจริต
และการมีผลประโยชน์ทับซ้อน
โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว

คำนำ

การมีผลประโยชน์ทับซ้อน ถือเป็นการทุจริตคอร์รัปชันประเภทหนึ่ง เพราะเป็นการแสวงหาประโยชน์ส่วนบุคคลโดยการละเมิดต่อกฎหมาย หรือจริยธรรม ด้วยการใช้อำนาจซึ่งเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ไปแทรกแซง โดยแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ นี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุขในการกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือ การปลูกจิตสำนึก การป้องกัน การปราบปรามและการสร้างเครือข่ายมุ่งเน้นการป้องกันการทุจริตผ่านกระบวนการประเมินคุณภาพและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ในสังกัดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว ได้ใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในกฎระเบียบของทางราชการ ดำรงตนด้วยความเที่ยงธรรม คงไว้ซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นข้าราชการ ไม่ใช่ใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้วหวังเป็นอย่างยิ่งว่า แนวทางปฏิบัติฉบับนี้จะเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันการทุจริต และช่วยฟื้นฟูส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตเชิงบวกในภาครัฐให้แก่ระบบราชการไทย และหากเจ้าหน้าที่ได้ศึกษาและปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด จะสามารถดำเนินการปฏิบัติภารกิจในทางราชการให้เกิดประโยชน์สูงสุด โปร่งใส สุจริต และเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง

ความหมายของคำว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน”

ผลประโยชน์ทับซ้อนหรือความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นประเด็นปัญหาทางการบริหารภาครัฐในปัจจุบันที่เป็นบ่อเกิดของปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในระดับที่รุนแรงขึ้น และยังสะท้อนปัญหาการขาดหลักธรรมาภิบาลและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งผลประโยชน์ทับซ้อน¹ จะใช้ชื่อเรียกเช่น ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม, ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือผลประโยชน์ขัดกัน ก็ได้

สำนักงาน ก.พ. ได้ให้ความหมายผลประโยชน์ทับซ้อนไว้ว่า สถานการณ์หรือการกระทำของบุคคลมีผลประโยชน์ส่วนตนเข้ามาเกี่ยวข้อง จนส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจหรือการปฏิบัติหน้าที่ ในตำแหน่งนั้น การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ทั้งเจตนาหรือไม่เจตนาหรือบางเรื่อง เป็นการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนไม่เห็นว่าจะเป็นสิ่งผิดแต่อย่างใดพฤติกรรมเหล่านี้เป็นการกระทำความผิดทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ (ประโยชน์ของส่วนรวม) แต่กลับตัดสินใจปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง

นิยามศัพท์และแนวคิดสำคัญ

ผลประโยชน์ คือ สิ่งใดๆ ที่มีผลต่อบุคคล/กลุ่ม ไม่ว่าในทางบวกหรือลบ

ผลประโยชน์ส่วนตน ไม่ได้ครอบคลุมความหมายเพียงผลประโยชน์ด้านการงานหรือธุรกิจของเจ้าหน้าที่ แต่รวมถึงบุคคลที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วย เช่น เพื่อน ญาติคู่แข่ง ศัตรู เมื่อใดที่เจ้าหน้าที่ประสงค์จะให้บุคคลเหล่านี้ได้หรือเสียประโยชน์ เมื่อนั้นก็ถือว่ามีความเกี่ยวพันผลประโยชน์ส่วนตนมาเกี่ยวข้อง ซึ่งผลประโยชน์ส่วนตน สามารถแยกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ผลประโยชน์ที่เกี่ยวกับเงิน และผลประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวกับเงิน

๑. ผลประโยชน์ส่วนตนที่เกี่ยวกับเงิน ไม่ได้หมายความว่าความได้มาซึ่งเงินทองเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการเพิ่มพูนประโยชน์หรือปกป้องการสูญเสียของสิ่งที่มีอยู่แล้ว เช่น ที่ดิน หุ่น ตำแหน่งในบริษัท ที่รับงานจากหน่วยงาน รวมถึงการได้มาซึ่งผลประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปตัวเงิน เช่น สัมปทาน ส่วนลด ของขวัญ หรือของที่แสดงน้ำใจไมตรีอื่นๆ

๒. ผลประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวกับเงิน เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว หรือกิจกรรม ทางสังคมวัฒนธรรมอื่นๆ เช่น สถาบันการศึกษา สมาคม ลัทธิแนวคิด มักอยู่ในรูปความลำเอียง/อคติ/เลือกที่รัก มักที่ชัง รวมถึงความเชื่อ/ความคิดเห็นส่วนตัว

/ผลประโยชน์...

¹ กลุ่มคุ้มครองจริยธรรม สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ผลประโยชน์ทับซ้อน Conflict of interest. สืบค้นจาก

ผลประโยชน์ทับซ้อน องค์การสากล (OECD) นิยามว่า เป็นความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งมี ๓ ประเภท คือ

๑. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง คือ มีความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และสาธารณะเกิดขึ้น

๒. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เห็น คือ ผลประโยชน์ทับซ้อนที่ผู้คนเห็นว่าหรือเชื่อว่าจะมีความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และสาธารณะ แต่ข้อเท็จจริงแล้วอาจไม่มีความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และสาธารณะก็ได้ ถ้าจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนประเภทนี้อย่างขาดประสิทธิภาพ ซึ่งข้อนี้เจ้าหน้าที่ไม่เพียงจะต้องประพฤติตนอย่างมีจริยธรรมเท่านั้น แต่ต้องทำให้ประชาชนรับรู้และตรวจสอบได้ด้วยว่าการกระทำดังกล่าวไม่มีความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และสาธารณะแต่อย่างใด

๓. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่มีความเสี่ยงที่อาจเป็นไปได้ คือ ผลประโยชน์ส่วนตนที่มีในปัจจุบัน อาจจะทับซ้อนกับผลประโยชน์สาธารณะได้ในอนาคต

หน้าที่ทับซ้อน หรือผลประโยชน์เบียดซ้อนกัน มี ๒ ประเภท

๑. หน้าที่ทับซ้อนเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่มีบทบาทหน้าที่มากกว่าหนึ่งอย่าง เช่น เป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานและยังเป็นคณะกรรมการด้านระเบียบวินัยประจำหน่วยงานด้วย เป็นต้น ปัญหาหน้าที่ทับซ้อนจะเกิดขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่ไม่สามารถแยกแยะบทบาทหน้าที่ทั้งสองออกจากกันได้ อาจทำให้ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่มีประสิทธิภาพหรือเกิดความผิดพลาดหรือกระทำผิดกฎหมาย หรือเลือกปฏิบัติได้ โดยปกติหน่วยงานมักมีกลไกป้องกันปัญหาดังกล่าวนี้อย่างจะแยกแยะบทบาทหน้าที่ต่างๆ ให้ชัดเจน แต่ก็ยังอาจพบปัญหาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานที่มีกำลังคนน้อยหรือมีเจ้าหน้าที่บางคนที่สามารถทำงานนั้นได้

๒. หน้าที่ทับซ้อนเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่มีบทบาทหน้าที่มากกว่าหนึ่งบทบาทและการทำหน้าที่ ในหน่วยงานนั้นทำให้ได้ข้อมูลภายในบางอย่างที่อาจนำมาใช้เป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ให้แก่อีกหน่วยงานหนึ่งได้ ผลเสีย คือ ถ้านำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ก็อาจเกิดการประพฤติมิชอบหรือความลำเอียง เกิดอคติต่อบุคคลบางกลุ่มได้

หน้าที่ทับซ้อนจึงถือว่าหน้าที่ทับซ้อนเป็นปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนด้วย เพราะกรณีนี้มีผลกระทบต่อการตัดสินใจทำหน้าที่ที่ต้องใช้เป็นกลาง ดังนั้นกลไกการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนจึงสามารถนำมาจัดการกับกรณีหน้าที่ทับซ้อนได้เช่นกัน

ผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์สาธารณะ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่ให้ประโยชน์สุขแก่ประชาชนในสังคม และผลประโยชน์สาธารณะ ยังหมายรวมถึงหลักประโยชน์ต่อสมาชิกในสังคม ดังนั้นความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม จึงเป็นสถานการณ์ที่บุคคลในฐานะพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ในการแสวงประโยชน์แก่ตนเอง กลุ่มหรือพวกพ้อง ซึ่งเป็นการละเมิดทางจริยธรรม และส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะทำให้ประโยชน์สาธารณะได้รับความเสียหายหรือ ถูกเลือกปฏิบัติเป็นลำดับรอง

การกระทำที่ช่วยผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. รับผลประโยชน์ คือ การรับสินบนหรือรับของขวัญ เช่น เป็นเจ้าพนักงานแล้วรับเงินจากผู้มาใช้บริการหรือเป็นเจ้าหน้าที่จัดซื้อแล้วไปรับของสมนาคุณจากร้านค้าที่มาติดต่อ เป็นต้น
๒. ใช้อิทธิพลเป็นการเรียกผลตอบแทนในการที่เจ้าหน้าที่ใช้อิทธิพลใช้อำนาจตำแหน่งหน้าที่เพื่อส่งผลที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม
๓. ใช้ทรัพย์สินของนายจ้างเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ได้แก่ การใช้รถราชการ หรือใช้คอมพิวเตอร์ของราชการ เพื่อทำงานส่วนตัว เป็นต้น
๔. ใช้ข้อมูลข่าวสารลับของราชการ เช่น รู้ว่าโครงการราชการจะตัดถนนบริเวณใด แล้วรีบให้ข้อมูลผู้อื่นไปซื้อที่ดินไว้เพื่อทำกำไรก่อน
๕. รับงานนอก ได้แก่ การเปิดบริษัทซ้อนบริษัทที่ตนเองทำงาน เช่น เป็นพนักงานขายแอมเอบีเอสแล้วตัวเองมาขายแข่ง หรือเป็นนักบัญชีที่รับงานส่วนตัวจนไม่มีเวลาทำงานบัญชีในหน้าที่ให้ราชการ
๖. ทำงานหลังออกจากตำแหน่ง เป็นการไปทำงานให้ผู้อื่นหลังออกจากงานเดิม โดยใช้ความรู้หรืออิทธิพลที่มีอยู่เดิมมาชิงงาน หรือเอาประโยชน์โดยไม่ชอบธรรม เช่น เอาความรู้ในนโยบายและแผนของธนาคารแห่งชาติไปช่วยธนาคารเอกชนหลังที่ตนลาออกจากธนาคารแห่งชาติแล้ว

ตัวอย่างประโยชน์ทับซ้อน

- หาประโยชน์ให้ตนเอง
- รับประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่
- ใช้อิทธิพลเรียกผลตอบแทน
- ใช้ทรัพย์สินของนายจ้างเพื่อประโยชน์ของตน
- ใช้ข้อมูลความลับ เพื่อแสวงประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง
- รับงานนอก แล้วส่งผลเสียให้งานในหน้าที่
- ทำงานหลังออกจากตำแหน่งและเอื้อประโยชน์ ต่อบริษัท
- การให้ของขวัญ ของกำนัล เพื่อหวังความก้าวหน้า
- ให้ทิปพนักงานโรงแรมเพื่อหวังการบริการที่ดีกว่าลูกค้ารายอื่น
- ช่วยให้อาติมิตรทำงานในหน่วยที่ตนมีอำนาจ
- ซื้อขายตำแหน่ง จ่ายผลประโยชน์เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตน

/กระบวนการคิด...

หลัก ๔ ประการ สำหรับการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. ปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ: การทำเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะเป็นหน้าที่หลักเจ้าหน้าที่ต้องตัดสินใจและให้คำแนะนำภายในกรอบกฎหมายและนโยบาย จะต้องทำงานในขอบเขตหน้าที่พิจารณาความถูกต้องตามข้อเท็จจริง ไม่ให้ผลประโยชน์ส่วนตนมาแทรกแซงรวมถึงความเห็นหรือทัศนคติส่วนบุคคล ปฏิบัติต่อบุคคลอย่างเป็นกลาง ไม่มีอคติลำเอียงด้วยเรื่องศาสนา อาชีพ จุดยืนทางการเมือง เผ่าพันธุ์วงศ์ตระกูล ฯลฯ โดยเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรมด้วย

๒. สนับสนุนความโปร่งใสและพร้อมรับผิด: การจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนต้องอาศัยกระบวนการแสวงหาเปิดเผยและการที่โปร่งใส นั่นคือ เปิดโอกาสให้ตรวจสอบ และมีความพร้อมรับผิด มีวิธีการต่างๆ เช่น จัดทะเบียนผลประโยชน์ โยกย้ายเจ้าหน้าที่จากตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทับซ้อน การเปิดเผยผลประโยชน์ส่วนตนหรือความสัมพันธ์ที่อาจมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ถือเป็นขั้นตอนแรกของการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน การใช้กระบวนการอย่างเปิดเผยทั่วหน้าจะทำให้เจ้าหน้าที่ร่วมมือและสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้เสีย

๓. ส่งเสริมความรับผิดชอบส่วนบุคคลและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง: การแก้ปัญหาหรือจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนจะสะท้อนถึงการยึดหลักคุณธรรมและความเป็นมืออาชีพของเจ้าหน้าที่และองค์กร การจัดการต้องอาศัยข้อมูลนำเข้าจากทุกระดับในองค์กร ฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบเรื่องการสร้าง ระบบและนโยบาย และเจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อนที่ตนมีเจ้าหน้าที่ต้องจัดการกับเรื่องส่วนตนเพื่อหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อนมากที่สุดเท่าที่ทำได้ และผู้บริหารจะต้องเป็นแบบอย่างด้วย

๔. สร้างวัฒนธรรมองค์กร: ผู้บริหารต้องสร้างสภาพแวดล้อมเชิงนโยบายที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในเวลาที่มีประเด็นผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้น และการสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อตรงต่อหน้าที่ซึ่งต้องอาศัยวิธีการ ดังนี้

๔.๑ ให้ข้อแนะนำและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์และการปฏิบัติงาน รวมถึงการใช้กฎเกณฑ์ที่มีในสภาพแวดล้อมการทำงาน

๔.๒ ส่งเสริมให้มีการสื่อสารอย่างเปิดเผยและการเสวนาแลกเปลี่ยนเพื่อให้เจ้าหน้าที่สบายใจ ในการเปิดเผยและหารือเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในที่ทำงาน

๔.๓ ปกป้องกันไม่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนที่เจ้าหน้าที่เปิดเผยเพื่อมิให้มีผู้นำไปใช้ในทางที่ผิด

๔.๔ ให้เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงนโยบายและกระบวนการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน เพื่อให้รู้สึกเป็นเจ้าของและปฏิบัติตาม รวมทั้งต้องสร้างระบบโดยการพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

(๑) มาตรฐานในการส่งเสริมความซื่อตรงต่อหน้าที่โดยรวมไว้ในข้อกำหนดทางจริยธรรม

(๒) กระบวนการระบุความเสี่ยงและการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

(๓) กลไกความพร้อมรับผิดทั้งภายในและภายนอก

(๔) วิธีการจัดการ รวมถึงการลงโทษ ที่ทำให้เจ้าหน้าที่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของตนเองที่จะต้องทำตามกฎระเบียบและมาตรฐาน แนวทางการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งกรอบการทำงานนี้เป็นวิธีการแบบกว้างไม่จำกัดด้วยรายละเอียดข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถนำไปพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการตามบริบทขององค์กรและกฎหมายได้ โดยมี ๖ ขั้นตอน สำหรับการพัฒนาและการปฏิบัติตามนโยบายการจัดการ ผลประโยชน์ทับซ้อน

(๔.๑) ระบุว่าผลประโยชน์ทับซ้อนแบบใดบ้างที่มักเกิดขึ้นในองค์กร

(๔.๒) พัฒนานโยบายที่เหมาะสม รวมถึงกลยุทธ์การจัดการและแก้ไขปัญหา

(๔.๓) ให้การศึกษาแก่เจ้าหน้าที่และผู้บริหารระดับต่างๆ รวมถึงเผยแพร่
นโยบายการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนให้ทั่วถึงในองค์กร

(๔.๔) ดำเนินการเป็นแบบอย่าง

(๔.๕) สื่อสารให้ผู้มีส่วนได้เสีย ผู้รับบริการ ผู้สนับสนุนองค์กร และชุมชนทราบ
ถึงความมุ่งมั่น ในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

(๔.๖) บังคับใช้นโยบายและทบทวนนโยบายสม่ำเสมอ

จุดเสี่ยงของผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. การปฏิสัมพันธ์กับภาคเอกชน

๒. การทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง

๓. การตรวจตราเพื่อควบคุมคุณภาพมาตรฐานของการทำงาน

๔. การอนุมัติ/อนุญาต การออกใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ

๕. การกระจายงบประมาณ

๖. การปรับการลงโทษ

๗. การให้เงินหรือสิ่งของช่วยเหลือผู้เดือดร้อน การตัดสินใจพิพาท

๘. การรับของขวัญของกำนัลจากผู้ที่มาติดต่ออันเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่

๙. การแสวงหาเหตุผลเพื่อบิดเบือนความจริง มีแนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่เราจะรับของขวัญและ ผลประโยชน์ โดยเฉพาะสิ่งที่ถูกใจเรา บุคคลอาจสงสัยว่าการรับของขวัญหรือผลประโยชน์ใดๆ ถือได้ว่าเป็นความผิด แต่ผู้รับมักจะหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง เช่น รู้ว่าไม่ควรรับแต่ด้วยมารยาทจึงไม่กล้าปฏิเสธ หรือหากไม่รับอาจเป็นการทำลายสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้กับองค์กรหรือกับตนเองได้ หรือตอนอุทิศเวลานอกเวลาการทำงานอย่างเต็มที่ ดังนั้นการรับครั้งนี้มันเป็นการยุติธรรมที่ตนสมควรจะได้รางวัลผลประโยชน์พิเศษ หรือตนไม่เห็นว่าจะมีกฎระเบียบใดห้ามไว้ เป็นต้น

/วิเคราะห์..

วิเคราะห์ผลประโยชน์ทับซ้อนที่มีความเสี่ยงอาจเกิดขึ้นได้ในโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว

การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เป็นระบบในการบริหารจัดการปัจจัยและควบคุมกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน หรือความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ อันเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการทุจริต กล่าวคือ ยังมีสถานการณ์หรือสภาวะการณ์ของการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมมากเท่าใด ก็ยังมีโอกาสก่อให้เกิดหรือนำไปสู่การทุจริตมากเท่านั้น โรงพยาบาลฯ สามารถจำแนกความเสี่ยงออกเป็น ๔ ลักษณะ ดังนี้

๑. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk : S) หมายถึง ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายและ พันธกิจ ในภาพรวมที่เกิดจากเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และเหตุการณ์ภายนอกที่ส่งผลต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ และการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ไม่เหมาะสม รวมถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างนโยบายเป้าหมายกลยุทธ์โครงสร้างองค์กร ภาวะการแข่งขัน ทรัพยากรและสภาพแวดล้อม อันส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร

๒. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk : O) เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ หรือผลการปฏิบัติงาน โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจากกระบวนการภายในขององค์กร/กระบวนการเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่ใช้/บุคลากร/ความเพียงพอของข้อมูล ส่งผลต่อประสิทธิภาพประสิทธิผลในการดำเนินโครงการ

๓. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk : F) เป็นความเสี่ยงเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณและการเงิน เช่น การบริหารการเงินที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ทำให้ขาดประสิทธิภาพ และไม่ทันต่อสถานการณ์ หรือเป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเงินขององค์กร เช่น การประมาณการงบประมาณ ไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับขั้นตอนการดำเนินการ เป็นต้น เนื่องจากขาดการจัดหาข้อมูล การวิเคราะห์ การวางแผนการควบคุม และการจัดทำรายงานเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงบประมาณและการเงินดังกล่าว

๔. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ (Compliance Risk: C) เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยง เนื่องจากความไม่ชัดเจน ความไม่ทันสมัยหรือความไม่ครอบคลุมของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ รวมถึงการทำนิติกรรมสัญญา การร่างสัญญาที่ไม่ครอบคลุมการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในครั้งนี้ นำเอาความเสี่ยงในด้านต่างๆ มาดำเนินการวิเคราะห์ตามกรอบมาตรฐาน COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission) และตามบริบทความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อนของโรงพยาบาลฯ การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนนี้ จะช่วยให้โรงพยาบาลฯ ทราบถึงความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้น สามารถกำหนดมาตรการสำคัญเร่งด่วนเชิงรุกในการป้องกันการทุจริต การบริหารงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดวินัยของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่เป็นปัญหาสำคัญและพบบ่อย นอกจากนี้ ยังบรรลุเป้าหมายตามนโยบายสำคัญเร่งด่วน หรือภารกิจที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ (Agenda Based) อีกด้วย

/วัตถุประสงค์...

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างสืบทอดวัฒนธรรมสุจริต และแสดงเจตจำนงสุจริตในการบริหารราชการให้เกิดความคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม
๒. เพื่อแสดงความมุ่งมั่นในการบริหารราชการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล
๓. เพื่อตรวจสอบการบริหารงานและการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่รัฐไม่ให้เกิดการแสวงหา ผลประโยชน์ส่วนตัวในตำแหน่งหน้าที่อันมิควรได้โดยชอบตามกฎหมาย ให้ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดียืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม ถูกกฎหมาย โปร่งใส และตรวจสอบได้
๔. เพื่อสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อการบริหารราชการแผ่นดินแก่ผู้รับบริการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชน

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อนของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว

เมื่อพิจารณาโอกาส/ความถี่ที่จะเกิดเหตุการณ์ (Likelihood) และความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของแต่ละปัจจัยเสี่ยงแล้วให้นำผลที่ได้มาพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และผลกระทบของความเสี่ยงต่อกิจกรรม หรือภารกิจของหน่วยงานว่า ก่อให้เกิดระดับของความเสียหายในระดับใดในตำราความเสี่ยง ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่ามีความเสี่ยงใดเป็นความเสี่ยงสูงสุดที่จะต้องบริหารจัดการก่อน

โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว จึงกำหนดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทับซ้อน จำนวน ๔ ประเด็นหลักที่อาจเป็นปัญหากระทำผิดทางวินัยมากที่สุดและมีโทษทางวินัยที่รุนแรง แต่สามารถป้องกันได้ ได้แก่ (๑) การใช้รถทางราชการ (๒) การจัดซื้อจัดจ้าง (๓) การเบิกจ่ายค่าตอบแทน และ (๔) การจัดทำโครงการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ประชุมและสัมมนา

การใช้รถราชการ

ปัจจัยเสี่ยง

๑. ใช้รถราชการไม่ถูกต้องตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรถราชการ พ.ศ.๒๕๒๓ ฯ
๒. ผู้ใช้รถราชการละเลยการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรถราชการ พ.ศ.๒๕๒๓ ฯ
๓. ใช้ เก็บรักษา ซ่อมบำรุงรถส่วนกลาง ส่วนควบและอุปกรณ์ของรถ ไม่เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรถราชการ พ.ศ.๒๕๒๓ ฯ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การใช้รถราชการเป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้องและป้องกันการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน รวมถึงการเก็บรักษาสภาพรถ ส่วนควบ อุปกรณ์ของรถ

/แนวทางแก้ไข...

แนวทางแก้ไขปัญหา

๑. ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางและระเบียบการใช้ ราชการ ให้เจ้าหน้าที่รับทราบและถือปฏิบัติ อย่างเคร่งครัด ได้แก่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการใช้ราชการ พ.ศ.๒๕๒๓ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ระเบียบสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยเรื่องหลักเกณฑ์การใช้การเก็บ รักษา การซ่อมบำรุงรถ ส่วนกลางและรถรับรอง พ.ศ.๒๕๒๖ และระเบียบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
๒. ห้ามนำเอารถราชการไปใช้ในธุระส่วนตัวทั้งในและนอกเวลาราชการ
๓. ผู้บังคับบัญชากำกับ ดูแล ตรวจสอบการใช้รถเก็บรักษา ซ่อมบำรุง ตรวจสอบการเบิกจ่ายน้ำมัน ให้เป็นไปตามระเบียบอย่างเคร่งครัด
๔. กรณีมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด ทำให้เกิดความเสียหาย แก่ราชการ จะต้องถูกดำเนินการทางวินัยอย่างเคร่งครัด
๕. จัดทำคู่มือแนวทางการใช้ราชการ

การจัดซื้อจัดจ้าง และแนวทางการใช้ทรัพย์สินของราชการ

ปัจจัยเสี่ยง

การจัดหาพัสดุไม่เป็นไปตามระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐ เช่น การแบ่งซื้อแบ่งจ้าง แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวในตำแหน่งหน้าที่ให้ตนเองและผู้อื่น กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไป ตามระเบียบการใช้อำนาจหน้าที่เรียกรับผลประโยชน์ การเบิกจ่ายงบประมาณที่ไม่ถูกต้องตามระเบียบ และ การใช้ทรัพย์สินของทางราชการในเรื่องส่วนตัว เป็นต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การจัดหาพัสดุภาครัฐ โดยการซื้อ/จ้าง/เช่า/แลกเปลี่ยน หรือโดยวิธีอื่นใด ให้สอดคล้องกับ ประการ ระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องรวมถึงดำเนินการตามเกณฑ์การ ประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

แนวทางแก้ไขปัญหา

๑. กระบวนการจัดหาพัสดุ แผนงานโครงการต่างๆ ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและ การบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีความโปร่งใสตรวจสอบได้
๒. มีกระบวนการป้องกัน ตรวจสอบ ดำเนินการ การมีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือเอื้อประโยชน์ให้แก่ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ดังกล่าว
๓. ประชุมชี้แจงเรื่องกฎ ระเบียบ เกี่ยวกับการจัดหาพัสดุให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและถือปฏิบัติ อย่างเคร่งครัด

/การเบิกจ่าย...

การเบิกจ่ายค่าตอบแทน

ปัจจัยเสี่ยง

การเบิกจ่ายค่าตอบแทนของโรงพยาบาลฯ ในรอบสองปีที่ผ่านมา ไม่ปรากฏเรื่องร้องเรียน รายงาน ความเสี่ยง การเบิกจ่ายค่าตอบแทนผิดพลาด ทุจริตเบิกจ่ายค่าตอบแทนซ้ำซ้อน หรือเบิกจ่ายโดยไม่มีสิทธิ แต่ด้วยปัจจุบันมีบุคลากรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งบุคลากรเหล่านั้นจะมีสิทธิ และเปลี่ยนแปลงสิทธิไปตาม คุณสมบัติเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งจะเป็นความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้น การป้องกันความเสี่ยงในปัญหา ที่อาจเกิดขึ้น คือ การกำหนดมาตรการในการเบิกจ่าย รวมถึงจัดให้มีการควบคุม กำกับ ดูแล และตรวจสอบ การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทางราชการ และถูกต้องตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การเบิกจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้กับ หน่วยบริการ ค่าตอบแทนโดยไม่ทำเวชปฏิบัติส่วนตัวและหรือปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเอกชน ค่าเบี้ยเลี้ยง เหนมาจ่ายและเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของผู้ปฏิบัติงานด้านการสาธารณสุข (พ.ต.ส.) เป็นไปตาม ระเบียบที่เกี่ยวข้องไม่ให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวในตำแหน่งหน้าที่อันมิควรได้โดยชอบตาม กฎหมาย

แนวทางแก้ไขปัญหา

๑. ให้เจ้าหน้าที่กลุ่มงานการเงิน ตรวจสอบเอกสารหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายโดยละเอียดทั้งหมด และมีการตรวจทานโดยบุคลากร ๒ คน ก่อนจัดทำคำขออนุมัติจ่ายเงิน
๒. จัดให้มีการสแกนใบหน้าเป็นหลักฐานการปฏิบัติงาน
๓. ให้หัวหน้างาน กำกับตรวจสอบ ควบคุม และประเมินผล และรับรองการปฏิบัติงานของ ผู้ได้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติราชการนอกเวลาเป็นรายวัน
๔. จัดทำคู่มือการเบิกจ่ายค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้กับโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช สระแก้ว

การจัดทำโครงการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ประชุม และสัมมนา

ปัจจัยเสี่ยง

๑. การจัดทำโครงการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ประชุม และสัมมนา เป็นเท็จและไม่เป็นไปตามระเบียบที่ เกี่ยวข้อง
๒. บุคลากรไปประชุม/อบรม โดยไม่ได้ขออนุมัติไปราชการ หรือมีการขออนุมัติไปราชการย้อนหลัง
๓. การลาไปศึกษาต่อที่ไม่ได้เขียนแสดงความจำนงจะลาไปศึกษาหรือฝึกอบรมก่อนจะทำเรื่องขอลา เรียนฝึกอบรม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้การจัดทำโครงการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ประชุม และสัมมนาถูกต้อง ไม่ให้เกิดการแสวงหา ผลประโยชน์ส่วนตัว ในตำแหน่งหน้าที่อันมิควรได้โดยชอบตามกฎหมาย
๒. เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบแนวทางปฏิบัติในการขอไปราชการ บุคลากรที่จะไปราชการต้องบันทึก ขอไปราชการในระบบคอมพิวเตอร์และได้รับอนุมัติจากหัวหน้าหน่วยงาน และเสนอผู้บังคับบัญชาต่อไป

/แนวทางแก้ไข...

แนวทางแก้ไขปัญห

๑. จัดทำโครงการฝึกอบรมศึกษาดูงานประชุมสัมมนา ต้องมีเป้าหมายรายละเอียดชัดเจน สอดคล้องกับ แผนงานนโยบาย

๒. การเบิกจ่ายเป็นไปตามผลการดำเนินงานจริง ทั้งในด้านกิจกรรม ระยะเวลา จำนวนคนรวมถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องเป็นไปตามระเบียบกำหนด

๓. มีการควบคุมกำกับ ดูแลตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ประชุมชี้แจงกฎ ระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำแผน/โครงการ รวมทั้งการเบิกจ่ายงบประมาณที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่รับทราบและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

๕. กรณีที่มีการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามแนวทางหรือระเบียบที่กำหนด ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการจะต้องถูกดำเนินการทางวินัยอย่างเคร่งครัด

สรุปแนวทางการปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อป้องกัน ผลประโยชน์ทับซ้อน

โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว จากการประชุมคณะทำงานวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ สรุปความเสี่ยงที่ อาจจะเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว ได้ดังนี้ ๑. การเบิกค่าตอบแทน ๒. การจัดทำโครงการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ประชุม สัมมนา ๓. การใช้รถราชการ ๔. การจัดหาพัสดุ เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนจากการปฏิบัติงาน โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว จึงได้ทำมาตรฐานการจัดการความเสี่ยงเพื่อปรับปรุงขั้นตอน/แนวทางการปฏิบัติงาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเด็น	กรอบแนวทางป้องกัน
๑. การใช้รถราชการ	- ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางและระเบียบการใช้รถราชการ ให้เจ้าหน้าที่รับทราบและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งได้แก่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการใช้รถราชการ พ.ศ.๒๕๒๓ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม, ระเบียบสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยเรื่องหลักเกณฑ์การใช้รถเก็บ รักษา การซ่อมบำรุงรถส่วนกลางและรถรับรอง พ.ศ.๒๕๒๖ และระเบียบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง - ห้ามนำเอารถราชการ ไปใช้ในธุระส่วนตัวทั้งในและนอกเวลาราชการ - ผู้บังคับบัญชากำกับ ดูแล ตรวจสอบการใช้รถเก็บรักษา ซ่อมบำรุง ถ้ามถึงการเบิกจ่ายน้ำมัน ให้เป็นไป ตามระเบียบอย่างเคร่งครัด - กรณีมีการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตาม ให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ จะต้องถูกดำเนินการทางวินัยอย่างเคร่งครัด - จัดทำคู่มือแนวทางการใช้รถราชการ

ประเด็น	กรอบแนวทางป้องกัน
๒. การจัดซื้อจัดจ้าง และแนวทางการใช้ทรัพย์สินของราชการ	- กระบวนการจัดหาพัสดุ แผนงานโครงการต่างๆ ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐ และระเบียบที่เกี่ยวข้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ - มีกระบวนการป้องกัน ตรวจสอบ ดำเนินการ การมีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือเอื้อประโยชน์ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ดังกล่าว - ประชุมชี้แจงเรื่องกฎ ระเบียบ เกี่ยวกับการจัดหา พัสดุให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
๓. การเบิกค่าตอบแทน	- กำหนดให้มีการบันทึกเวลาเข้า-ออก งาน/ปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งหน่วยงาน สอดวกในการตรวจสอบ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการมาปฏิบัติหน้าที่/ปฏิบัติงาน
๔. มาตรการจัดทำโครงการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ประชุมและสัมมนา	- จัดทำโครงการฝึกอบรมศึกษาดูงานประชุมสัมมนา ต้องมีเป้าหมายรายละเอียดชัดเจน สอดคล้องกับ แผนงานนโยบาย - การเบิกจ่ายเป็นไปตามผลการดำเนินงานจริง ทั้งในด้านกิจกรรมระยะเวลา จำนวนคนรวมถึงการจัด กิจกรรมต่างๆ สอดคล้องเป็นไปตามระเบียบกำหนด - มีการควบคุมกำกับ ดูแลตรวจสอบอย่างมี ประสิทธิภาพ - ประชุมชี้แจงกฎ ระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำแผน/ โครงการ รวมทั้งการเบิกจ่ายงบประมาณที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เจ้าหน้าที่รับทราบและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด - กรณีที่มีกรณีฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตาม แนวทางหรือระเบียบที่กำหนด ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ จะต้องถูกดำเนินการทางวินัยอย่างเคร่งครัด